

SAATEKS

Käesolev Usuteadusliku Ajakirja erinumber tähistab Eesti Kirikuloo Seltsi 25 tegevusaastat. Selts peab enda ülesandeks teadvustada Eesti kirikuloo uurimise vajalikkust ja tutvustada selles vallas tehtavat tööd. Sellest annab põhjaliku ülevaate avaartikkel Riho Altnurme ja Priit Rohtmetsa sulest.

Suurem osa siin avaldatud tekstede koondab tähelepanu 20. sajandi teemadele. Toomas Schvak avardab lugeja arusaama õigeusu preester Aleksander Ossipovist, kellest sai pärast usutaganemist ateistlik autor, kuid kelle varasemast elust Eestis ei ole seni kuigi palju kirjutatud. Toivo Pilli ja Merlin Kontus kirjeldavad baptistide samme usuteadusliku hariduse andmisel, mis ei katkenud isegi kirikuvaenulikul surveajal. Riho Saardi artikkel võimaldab lugejal paremini märgata, kuidas Eesti vaimulikud rääkisid harvades nõukogudeaegsetes reisikirjades eestlusest, usuelust, teiste kirikute tegevusest – need tekstid „loovad ilmeka pildi kogemustest külma sõja aegses polariseerunud maailmas“.

Nagu võib järeldada siin kaante vahel käsitletud teemadest, on Eesti kirikuloo uurimise mustreid kujundanud lähema ajaloo kulg. Samas on hea meel avaldada Madis Maasingu uurimus, mis heidab valgust kohalike piiskoppide ja Rooma kuuria suhetele 16. sajandi Vana-Liivimaal. Eesti kirikulugu hõlmab ju ligikaudu tuhandet aastat. Ka ajakirja lõpu-lehekülgedel avaldatud konverentside ja ettekannete loend näitab, et selts on oma tegevuses püüdnud alati pöörata tähelepanu eri ajastuile ja tahkudele kirikuloo uurimisel ega ole unustanud teadusvaldkondade vahelist koostööd.

Lisaks Eesti autoritele on selles ajakirjanumbris esindatud Soome ja Läti panus. See kinnitab taas Eesti Kirikuloo Seltsile omast avatust rahvusvahelistele kontaktidele ja rikastab meie kohalikke käsitlusi kõrvaltvaataja pilguga. Soome autori Mikko Ketola uurimus luterlikust kirikuelust Saksa okupatsiooni aastatel Tallinnas lisab uue olulise killu siinse kirikuloo tervikpilti. Ehkki Valdis Teraudkalnsi ja Deniss Hanovski

artikli teema ei ole otseselt Eestiga seotud, ilmub nende tekst käesolevas numbris tunnistusena heast koostööst meie lõunanaabritega.

Kiriku roll tähtsa kultuurinähtusena lääne ühiskonnas tagab selle, et kirikulugu ei kaota oma aktuaalsust ka tulevikus, jäädes uurimisvaldkonnana oluliseks ja pakkudes jätkuvalt koostööplatvormi ajaloolastele, teoloogidele ning sotsiaalteadlastele. Sarnaselt muude teadustega on kirikulugu, selle huvivaldkonnad, rõhuasetused ning käsitusviisid ajas pidevas muutumises ja nii on raske ennustada, milline on Eesti kirikuloos uurimise pale 10, 25 või 50 aasta pärast. Tänapäevane juubelinumber on üheks nähtavaks teetähiseks, mis aitab saada ülevaate viimase 25 aasta uurimisteemadest ja nende taga seisvatest inimestest, pakkudes loodetavasti tulevastele kirikuloos uurijatele, propageerijatele ja huvilistele kasulikku võrdlusmaterjali. Soovime kõigile erinumbri tänastele ja tulevastele lugejatele nauditavaid hetki ajakirja seltsis!

Toivo Pilli, Toomas Schwak